

เทศน์เช้า วันที่ ๖ เมษายน ๒๕๔๕

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากคต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ธรรมะไง จะพูดธรรมะให้ฟัง ธรรมะ เห็นใหม่ ธรรมะเป็นเครื่องประดับชีวิต ถ้าชีวิตเรามีสิ่งที่ธรรมะประดับชีวิตไป โลกนี้จะขาดธรรมะได้อย่างไร มันขาดธรรมะไม่ได้ รถปะผุ รถเวลาเก่ามันปะผุ มันปะผุ มันรักษาตัวมันเองได้ ถ้าชีวิตเรา ถ้าเราเจ็บไข้ได้ป่วย กรรมไม่ถึงที่เราก็กังยังไม่ตายหรอก ถ้ากรรมถึงที่มันต้องตายไป แต่รถถ้าเรามีเงินรักษามันนะ รถจะรักษามันได้ตลอดไป รถนี้รักษามันได้ จะทำขนาดไหน

เรื่องสิ่งปลูกสร้างก็เหมือนกัน เราจะรักษามันขนาดไหนเรารักษามันได้ แต่ชีวิตเรารักษาขนาดไหนแล้วมันต้องตายไป ถ้าตายไปมันเอาอะไรเป็นเครื่องอยู่? ใจมันเอาอะไรเป็นเครื่องอยู่ เอากรรมบุญกุศลเป็นเครื่องอยู่ บุญกุศลในหัวใจมันต้องปะผุชีวิตไป ชีวิตเหมือนการปะผุชีวิต เห็นใหม่ ปะผุชีวิตของเราตลอดไป การเกิดและการตายมันสะสมตลอดไป ปะผุแต่ละภพแต่ละชาติ ปะผุนั้นไป ดำรงชีวิตไปให้เกิดมีความสุขใจ ให้เกิดในสิ่งที่มันสมความปรารถนาของมัน

มันเกิดในสิ่งที่สมความปรารถนาของมัน เห็นใหม่ แต่เพราะอะไร? เพราะเราไม่เข้าใจ เราไม่เข้าใจเราก็พยายามคืนรนของเราไป ความคืนรนของเราขนาดไหนมันก็คืนรนไป คืนรนในชีวิตไป แต่ถ้าไม่เข้าใจสังขรณ์ในชีวิตนะ ชีวิตมันก็เป็นอย่างนี้ มันมีความทุกข์ความยากไปขนาดนี้ แล้วมันก็พอใจถึงชีวิตหนึ่ง เราใช้ชีวิตทั้งชีวิตเลย ตั้งแต่เด็กจนเป็นหนุ่มเป็นสาว สะสมเงินทองไว้ แล้วก็สะสมไว้ให้ลูกให้หลานแล้วเราก็ตายไป แล้วว่ามันจะตายไปเราก็พอใจที่เราได้สะสม เราได้ทำสมกับที่ได้เกิดมาเป็นมนุษย์แล้ว ทำได้สมความที่ว่าเราได้สมความปรารถนาของเรา แล้วเราก็ตายไป แล้วก็เกิดมาใหม่ก็ทุกข์ยากอย่างนั้นตลอดไป

ทุกข์ยากอยู่อย่างนี้ มันเป็นความเป็นไป มันทำแล้วมันสมความปรารถนาก็ได้ ไม่สมความปรารถนาก็ได้ ถ้าไม่สมความปรารถนาของเรา เราทำขนาดไหนแล้วไม่สมความปรารถนา

มันมีทุกข์ ๒ ชั้น ๓ ชั้น เพราะอะไร? เพราะเราชินชากับชีวิตไง เราชินชา เราไม่เข้าใจสิ่งต่างๆ เราก็ชินชาไปกับมัน เราชินชาไป เราไม่ตื่นตัว พอเราไม่ตื่นตัวไป ชีวิตเรานี้วันคืนล่วงไปๆ เราหมักหมมกับความชินชาของเราไป มันเหมือนกับว่าวันคืนเป็นเรื่องปกติ

นี่ความปกติ เพราะมันไม่ตื่นตัว ถ้ามันตื่นตัวนะ เวลาพระปฏิบัติ พระบวชใหม่ เห็นใหม่ เวลาบวชใหม่ เวลาบวชขึ้นมาใหม่ๆ มันมีความตื่นตัวขึ้นมา มันพยายามจะชวนขวยการกระทำ ถ้ามันสะสมนานไป นี่ความชินชา พอความชินชาไปมันก็ทำให้เราชินชาไปกับสิ่งต่างๆ นั่น ชีวิตนี้ก็เหมือนกัน เราชินชาไป เพียงแต่เราชินชากับชีวิตของเราไป แล้วเราก็เพลินไปในชีวิตนั้น เราถึงไม่พยายามฝืน ไม่พยายามจงใจหาทางออก

ถ้าเรามาฟังธรรม เห็นใหม่ เราก็ศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราฟังธรรม มันมีทางออก มันมีทางไป แต่ก่อนเราจะฝืนขนาดไหน เราพยายามอยากจะทำทางออก ขนาดไหนมันหาทางออกไม่ได้ เพราะมันไม่มีทางไป แล้วขนาดมันมีทางไป เดียวนี้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าประพาศปฏิบัติธรรมจนเห็นทางออกไป แล้ววางธรรมไว้ แล้วมีครูบาอาจารย์มาศึกษาธรรม นี่ความเจริญรุ่งเรืองในการประพาศปฏิบัติ เราว่าเราเจริญรุ่งเรือง แต่ในการประพาศปฏิบัติมันก็ยังมีความเป็นไป

ความเป็นไป ความคาดหมาย ความจงใจต่างๆ กัน ความจงใจต่างๆ กัน ทำแล้วมันถูกมันผิด เห็นใหม่ นี่ขนาดว่ามันมีธรรมวางอยู่แล้ว ก็เลสมันยังผลักไส มันยังบิดให้มันผิดพลาดไปได้ ก็เลสมันนี่บิดความคิดของเราเอง บิดความคิดของเราให้มันผิดพลาดไปจากหลักความเป็นจริง หลักความเป็นจริง เห็นใหม่ ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ถ้าสมควรแก่ธรรมสมควรกับหลักความเป็นจริง มันจะเข้าถึงธรรมะนั้นเข้าถึงความจริง สัจธรรมนี้เป็นอริยสัจจะ อริยสัจจะ ความจริงอันประเสริฐ ความจริงอันประเสริฐ

แต่กิเลสมันเป็นความโกหกมดเท็จ ความโกหกมดเท็จของกิเลสมันอยู่ในหัวใจของเรา มันต้องโกหกมดเท็จเรา แล้วมันก็ยังไปโกหกมดเท็จธรรมะ เห็นใหม่ จะดัดแปลงไป ธรรมะปฏิรูป ปฏิรูปให้ตามความเห็นของตัวเอง ถ้าตัวพอใจอันนี้จะเป็นธรรมที่ถูกต้อง ถ้าตัวไม่พอใจ มันพอใจมันพอใจกิเลส ถ้ากิเลสมันพอใจตัวมันเอง พอใจความคิดของมันเอง มันก็สะสมกินของมันเอง สะสมกินของมันเอง หลอกล่อเราว่าเราเป็นการประพาศปฏิบัติธรรม

นั่นแหละมันจะปะผุชีวิตมันปะผุไม่ได้ มันปะผุให้เวียนไปในวัฏฏะเฉยๆ ธรรมะนี้ให้พ้นออกจากวัฏฏะนะ ให้หลุดออกไปจากวัฏฏะเลย พ้นจากวัฏฏะไปได้ ถ้าพ้นจากวัฏฏะไปได้มันต้องธรรมเหนือโลกสิ เพราะเรื่องของโลก เรื่องโลกมันต้องเป็นไปตามความเห็นของเขา เรื่องของโลกหมุนไปตามโลก ธรรมเหนือโลกเหนืออย่างไร? นี่เอาธรรมของโลกมาจับธรรม เอาธรรมของโลกมาจับธรรมมันก็เป็นโลกียะ โลภียะมันเป็นส่วนหนึ่ง ความเห็นความถูกต้องในการดำรงชีวิตของเราไป

อย่างเช่นบุญกุศลมันก็เป็นโลกียะ สิ่งที่เป็นโลกียะมันก็สร้างสมขึ้นมา สร้างสมขึ้นมาให้เราเป็นถึงโลกุตระได้ ถ้าเราพอใจจะปล่อย ถ้าเราไม่พอใจจะปล่อย มันยึด รู้สิ่งใดแล้วยึดสิ่งนั้นเป็นความเห็นของตัวเอง รู้สิ่งใดความเห็นอันนั้นต้องเป็นคุณสมบัติของตัวเอง มันยึด เห็นไหม มันไม่ปล่อยวางตามความเป็นจริง มันรู้เท่าตามความเป็นจริงแล้วมันจะปล่อยวาง มันจะปล่อยวางได้ด้วยอะไร? ด้วยสัมมาสมาธิไง ด้วยความเห็นจากเริ่มต้นว่าถ้าเรายึดแล้วมันฟุ้งซ่าน มันคิดซ่องหมองใจไปตลอดเวลา คิดซ่องหมองใจกับเรา เราจะซุ่มมัวไปในหัวใจของเราตลอดเวลา

มันเป็นไปไม่ได้ เห็นไหม ถ้ามันเป็นไปได้มันจะต้องปล่อยสิ่งนี้ พอปล่อยวางสิ่งนี้มันมีความสุข แต่มันไม่ปล่อยเพราะมันติดยางเหนียว ยางเหนียวของใจติดโดยธรรมชาติของมัน ตัณหาความทะยานอยากของใจมันจะติดเรื่องอย่างนี้โดยธรรมชาติของมัน เราต้องใช้คำบริกรรมเข้าไปตัดใจ คำบริกรรมพุทโธ พุทโธ เข้าไปตัด ตัดความเห็นของตัวเอง วันคืนล่วงไปๆ ให้มันล่วงไป ล่วงไปในวันคืน แต่ความเพียรของเราต้องมีอยู่สิ ความเพียรของเราให้มีอยู่กับความเพียรของเรา วันคืนมันหมุนไปโดยธรรมชาติของมัน นี่ธรรมชาติหมุนไปมันตัดโอกาสเราไป

นี่ยักษ์ ยักษ์ตาเดียว เห็นไหม ดวงอาทิตย์เหมือนยักษ์ตาเดียว กินเวลาของเราไปตลอด เกิดขึ้นมาวันคืนล่วงไปๆ เราต้องตายไปที่สุดนะ ชีวิตนี้มีการพลัดพรากเป็นที่สุด พลัดพรากจากหัวใจ มันพลัดพรากจากร่างกายถึงที่สุด แล้วต้องทิ้งร่างกายไว้ตามความเป็นจริง ตามความเป็นจริงมันต้องทิ้งไป มันอยู่ด้วยกันไม่ได้หรอก มันอาศัยชั่วคราว สิ่งที่อาศัยชั่วคราวทำไมเราไม่รีบชวนขาย ไม่รีบทำของเรา

ถ้าเรารีบทำของเรามันจะเป็นประโยชน์ของเรา เป็นประโยชน์ของใจดวงนั้น ใจดวงนั้นจะได้สาระแก่นสาร สาระแก่นสารที่เป็นนามธรรม สาระแก่นสารที่เป็นรูปธรรมนั้น สมบัติพลัดกันชม สมบัตินี้เป็นเรื่องของโลก ใครฉลาดคนนั้นหาได้มาก คนไหนโง่งงเอาแต่คุ้มมันก็หาได้สม

ความปรารถนาของมัน สมบัติของโลกเป็นสมบัติของโลก สมบัติของใจมีไหม? นี่ถ้าเราถามตัวเราเอง สมบัติของใจมีไหม? ถ้าเราตายไป เราแสวงหาได้มากขนาดไหน เราก็ต้องทิ้งไว้ในโลกนี้เป็นสมบัติของคนอื่นตลอดไป

สมบัติของใจมันจะมีขึ้นมา มันต้องชวนขวยขึ้นมาหาของเรา ถ้าก่อนนอนขึ้นมาเราก็สวดมนต์ สวดมนต์แล้วนั่งสมาธิภาวนา การนั่งสมาธิภาวนารักษาใจของตัว เอาใจของตัวไว้ให้เป็นอิสระของเรา เอาใจของคนเป็นของตน ไม่ใช่ปล่อยใจของตนไปในโลกของเขา มันจะเวียนไปตามโลก คุณไปตามโลก โลกมันจะดูดใจดวงนี้ไป ใจดวงนี้เห็นสิ่งใด เห็นไหม อย่างเช่นการทำงาน งานไม่เคยเสร็จ เราทำเสร็จขนาดไหน รุ่งขึ้นก็ต้องมีงานใหม่ทำตลอดไป ไม่เคยเสร็จ ถ้ามันไม่เคยเสร็จนั่นแหละมันดูดใจไปแล้ว ถ้าใจมันเสร็จมันปล่อยวางได้ สิ่งนั้น งานนี้ของโลกเขา ไม่มีใครทำงานเสร็จแล้วตายไป โลกมีการหมุนเวียนตลอดไป สมบัติของโลกหมุนไปตลอด เรื่องของโลกมันต้องมีต่อเนื่องๆ ตลอดไป

แต่เรื่องของธรรมเป็นเรื่องของสิ่งที่ตัด ปล่อยวางแล้วจบ ปล่อยวางตามความเป็นจริงแล้วจบ สิ้นกระบวนการของความคิดแล้วมันจบ จบสิ้นๆ ไป จบสิ้นไปแล้วมันกลับมาเป็นอิสระของตัวเอง สิ่งที่เป็นนามธรรมมันจับต้องได้ จับต้องได้ด้วยที่ว่ามันสงบโดยตัวมันเอง มันสงบโดยตัวเอง เป็นพยานกับตัวเองไง

นี่แต่ก่อนได้ยินแต่ชื่อว่าสัมมาสมาธิ สมาธิเป็นแบบนี้ สมาธิเป็นแบบนี้ พอใจเราเป็นสมาธิขึ้นมา เห็นไหม ไม่เป็นสัมมาสมาธิมันก็เกิดขึ้นได้ด้วยความปล่อยวางเฉยๆ สัมมาสมาธิคือว่าใจมันปล่อยวางอานาปานสติ ใจปล่อยวางแล้วใจทรงตัวเองมันได้ ใจทรงตัวเองมันได้ ใจยกขึ้นวิปัสสนาได้ ถ้าใจยกขึ้นวิปัสสนาได้ นี่งานมันก้าวเดินไป ถ้ามีจิตสมาธิ เห็นไหม มันปล่อยวางแล้วมันเว้งว้าง มันว่างอยู่ของมันตลอดไป

มันจะมิจฉาของมันขนาดไหน จนกว่ามันจะเป็นมนต์ดำ ทำแต่สิ่งที่ว่าเรื่องการเล่นของอะไรกันเขาก็ต้องใช้สมาธิเหมือนกัน มิจฉาสมาธิก็มี สัมมาสมาธิก็มี มันถึงต้องมีสติใจ สติเข้ามาปกป้องใจของเรา ให้หลักใจของเราให้มันมั่นคงไว้ ถ้าหลักใจของเราเป็นไปไม่ได้มันก็จะเป็นไปไม่ได้ นี่ปะศุชีวิต ถ้าเราปะศุใจของเรามันปะศุได้ เห็นไหม มันก็จะไม่ผันไป ถ้าไม่ปะศุได้เหมือนกับตะกร้ารั่ว ตะกร้าไปตักน้ำมันรั่วออกไปหมด

ใจเหมือนกัน ถ้าไม่สะสมใจมันจะรั่วออกไปจากใจ เราไม่ปะมุใจของเราเลย ใจเรารั่วตลอดเวลา ใจเราคิดตามประสาใจของเรา ถ้าใจเราคิดตามประสาใจของเรามันก็เป็นไปตามนั้น ความคิดของเรา เห็นไหม ความคิดของเราพร้อมกับกิเลส มันเป็นความคิดของเรา มันยังหมุนไปตลอดเวลา แต่ความคิดของธรรม ถ้าความคิดของธรรมไม่ให้หมุนไปตามนั้น ความคิดของธรรม เริ่มต้นคิดง่ายๆ เลย สิ่งที่ทำง่ายที่สุดเลยแต่ทำไม่ได้ สิ่งที่ทำง่ายที่สุดคือคำบริกรรมพุทโธ พุทโธ นี้ เห็นไหม มันไม่สืบต่อเนื่องไป นั่นละมันเริ่มปะมุ ปะมุไม่ให้น้ำมันไหลออกไปจากใจ ปะมุจนเต็มที มันทรงตัวขึ้นมาได้

ถ้ามันทรงตัวขึ้นมาได้ นี่หลักการของเรา เราจะจับต้องของเราเองได้ แต่เดิมเราต้องอาศัยคนอื่น อาศัยครูบาอาจารย์ ผู้ใดปฏิบัติสมควร ผู้ใดปฏิบัติตามองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แม้แต่อยู่ปากตะวันตกของประเทศ อยู่ไกลขนาดไหนเหมือนอยู่ใกล้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้ใดอยู่ใกล้เคียงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแต่ไม่ทำตามองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จะถือว่าอยู่ไกลที่สุดเลย

นี่ก็เหมือนกัน พระพุทธเจ้าอยู่ที่ใจ พุทโธอยู่ที่ใจ ความรู้สึกนี้พุทธะผู้รู้ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบานอยู่ที่ใจของเรา ถ้าเราอุปัฏฐากใจของเรา เราก็ใกล้กับพระพุทธเจ้า เห็นไหม เราอุปัฏฐากใจของเรา เรายกขาใจของเรา เราใกล้กับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอยู่ที่ใจของเรา ใจเราเป็นชะเอง

“ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นตถาคต”

ถ้าใจมันเป็นเอง ใจมันมีความสุขขึ้นมา ไม่ว่าเหว่ ไม่หงอยเหงานะ ความอาลัยอาวรณ์ เห็นไหม จะมีความสุขขนาดไหน ถ้ามันอาลัยอาวรณ์ มันว่าเหว่นะ มันทุกข์ยาก มันก็ไม่มีที่พึ่ง ถ้าใจมันเห็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามันมีที่พึ่ง สิ่งนี้เป็นเรา เราเป็นสิ่งนั้น มันอบอุ่นใจ ใจจะไปไหนก็ได้ ใจจะอยู่ที่ไหนก็อยู่ได้ เพราะว่ามันทรงตัวมันเองได้ ถ้าใจมันทรงตัวเองไม่ได้ อยู่ที่ไหนก็อยู่ไม่ได้ อยู่กับใครก็อยู่ไม่ได้ อยู่กับเขาแล้วมันก็ว่าเหว่ มันว่าเหว่ มันมีความสุขทุกข์ในใจของมัน นั่นแหละมันเผาสนใจของมัน นั่นแหละธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงเน้นลงที่หัวใจใจ

ถ้าหัวใจเข้าถึงสิ่งนี้ได้ จะอยู่ท่ามกลางไฟมันก็เย็นนะ ถ้าอยู่ท่ามกลางไฟ ไฟมันเป็นความร้อน ร่างกายเป็นความร้อน แต่หัวใจมันเข้าใจว่าสิ่งนี้คือไฟ มันเข้าใจแล้วมันปล่อยวาง สิ่งนี้ร้อน

ก็เป็นร้อนแต่เรื่องภายนอก แต่หัวใจเข้าใจว่าอันนี้เป็นไฟ มันร้อนโดยธรรมชาติของมัน แต่หัวใจเราเข้าใจ นี่ปัญญามันเข้าใจ ปัญญามันทันกับสรรพสิ่งทุกๆ อย่าง ปัญญามันเข้าใจถึงของโลกทั้งหมดเลย โลกนี้หมุนไปธรรมชาติของมัน เราจะเหนี่ยวรั้งเรื่องความเกิดความตายไว้ไม่ได้ มันเข้าใจใจ มันตายตั้งแต่ก่อนที่มันจะตาย

สิ่งที่มันเข้าใจแล้ว เห็นไหม พอมันตายทุกอย่างก็กลับไปสภาวะเดิมของเขา แต่ใจนี้ไม่กลับสภาวะเดิมสิ เพราะใจนั้นมันเข้าใจธรรมแล้ว พอใจเข้าใจธรรม เข้าใจธรรมมันถึงปล่อยวางสิ่งนั้นได้ ถ้าใจไม่เข้าใจธรรม มันไม่ยอมปล่อยวางสภาวะเดิมนั้น มันคึดริน มันจะคึดริน มันจะคึดสิ่งนั้นไว้ ต้องการสิ่งนั้นให้อยู่กับเรา มันจะพลัดพรากไป มันกลัวสิ่งที่จะต้องไปผจญข้างหน้า แต่ถ้ามันเข้าใจตามความเป็นจริง อยู่ท่ามกลางไฟ อยู่ท่ามกลางการจะตายจากชีวิตนี้อยู่ท่ามกลางไฟนะ เราต้องทิ้งร่างกายไปแล้วต้องตาย มันจะเข้าใจตามความเป็นจริงทั้งหมด แล้วมันจะอยู่ด้วยความรื่นเริงอาหาญ

สิ่งตายก็ตายไป แต่หัวใจนั้นกลับเข้าไปทรงคุณธรรมของมัน เพราะมันไม่ต้องอาศัยร่างกายมากดถ่วงอีกแล้ว สอุปาทิเสสนิพพาน เศษส่วนที่เหลืออยู่นี้เป็นสิ่งที่เป็นการต้องรับผิดชอบไป แต่อนุปาทิเสสนิพพานคือสิ้นไป ใจนั้นหลุดพ้นไป กลับไปอยู่ที่ความสะดวกสบายของมัน พ้นจากทุกข์ไปตลอด นั่นละธรรมอันนี้มันถึงจะปะผุใจของเรา ถึงจะพ้นออกไปได้ ถ้าปะผุไม่ได้นะ เราปะผุใจของเราไม่ได้ มันก็ต้องรั่วไปในวัฏฏะนี้ หมุนไปในวัฏฏะวนในวัฏฏะไป วนไปในวัฏฏะ หมุนไปอย่างนั้น ถ้าปะผุได้จบสิ้นแล้วมันจะพ้นจากชีวิต

เหมือนกับสิ่งของรถเขาปะผุกัน เขารักษาของเขาได้ นั่นเป็นวัตถุอย่างไรก็รักษาได้ แต่ใจของเราถ้ารักษาไม่ได้มันหมดโอกาสไป ถ้ามันตายไปก่อน หรือมันไม่ยอมทำ มันเบื่อหน่าย มันจะไม่มีโอกาส ถ้าไม่มีโอกาสเราก็เสียโอกาสของเราไป ถึงต้องฟังธรรม แล้วให้มีความรื่นเริงอาหาญในธรรม ประพฤติปฏิบัติของเราขึ้นไป เก็บเล็กผสมน้อยขึ้นไปมันต้องเป็นได้ เก็บเล็กผสมน้อยจนกว่ามันจะเป็นของเราขึ้นมา เป็นสมบัติของเราขึ้นมา ยืนตัวเองได้นะ ฟังตนเองได้ เข้าใจตนเองได้ เป็นปัจเจกตั้งรู้จำเพาะตน ตนสัมผัสเอง ตนเข้าใจเอง ตนแยกแยะเอง สัมผัสในหัวใจของเราพ้นออกไปจากกิเลสได้ด้วยความเห็นของตัว เอวัง